הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן יז יח

לְפָנָיו וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרָיו (הגהות מיימוני פרק ג' מ"ע כ) וְיוֹדֵעַ לָאֵחוֹז הַצִּיצִית בְּיָדוֹ בְּשָׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע (מרדכי סוף פרק לולב הגזול (סי' תתסנ)):

יח זְמַן צִיצִית. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א מְנָחוֹת מ"ג (ע"א) וּכְרִבִּי שִׁמְעוֹן. ב בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (הל' ד"ה) וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִי (דפוס קושטא פ"ג ה"ז) בְּשֵׁם רַשִׁ"י. ג בְּרֵישׁ הִלְכוֹת צִיצִית (סי' א). ד הָרֹא"ש שָׁם בְּסוֹפוֹ (סדר עשיית ציצית). ה רַמְב"ם בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת צִיצִית (ה"ח) מִמִּשְׁנָה ב' בְּבְרָכוֹת ט' (ע"ב).

א [א]לַיְלָה לָאו זְמַן צִיצִית הוּא, דְּאִמְעִיט מ'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ' (במדבר טו לט). (א) [ב]לְהַרְמְבַּ"ם, כָּל מַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ בַּלַּיְלָה פָּטוּר אֲפִלּוּ הוּא מְיֻחָד לַיּוֹם, וּמַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ בַּיּוֹם חַיָּב אֲפִלּוּ מְיֻחָד לַלַּיְלָה. [ג]וּלְהָרַא"ש, כְּסוּת הַמְּיֻחָד לַלַּיְלָה פָּטוּר אֲפִלּוּ לוֹבְשׁוֹ בַּיּוֹם, וּכְסוּת הַמְּיֻחָד לְיוֹם אוֹ לְיוֹם וְלַיְלָה חַיָּב אֲפִלּוּ לוֹבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה. הַגָּה: וּפָטוּר בְּרָכוֹת (ו) (ב) לְהָקֵל, עַל כֵּן אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו אֶלָּא כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ בַּיּוֹם וְהוּא מְיֻחָד (ב) (ג) גַּם כֵּן לַיּוֹם (הגהות מיימוני). וְאַחַר (ג) [ג] (ד) תְּפִלַּת עַרְבִית אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן יוֹם הוּא אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו (פסקי מהרא"י (מרומת הדשן מ"ב) סימן קכ"א). (ד) [ד] (ה) וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים (ו) יִתְעַטֵּף (ה) (ז) בְּעוֹד יוֹם וִיבָרֵךְ עָלָיו (תשב"ץ (קטן סי' קנ)): **ב** (ו) [ד]סְדִינִים, אַף עַל פִּי שֶׁאָדָם יָשֵׁן בָּהֶם בַּבֹּקֶר, אֵין מַטִּילִים (ח) בָּהֶם צִיצִית: **ג** [ה]מֵאֵימָתַי מְבָרֵךְ עַל הַצִּיצִית בַּשַּׁחַר, (ט) מַשְׁכִּיר בֵּין תְּכֶלֶת שָׁבָּה לְלָבָן שָׁבָּה. וְאִם לָבְשׁוֹ מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵילָךְ, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמְבָרֵךְ עָלָיו, (י) וְכֵן נוֹהֲגִין (מרדכי פרק ב' דמגילה (סי' תתפ)). וְאִם לָבְשׁוֹ קֹדֶם לְכֵן כְּגוֹן בְּסִלְיחוֹת לֹא יְבָרֵךְ עָלָיו, וּכְשֶׁיָּאִיר הַיּוֹם (יא) יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ וִיבָרֵךְ (תשב"ץ (שם)):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה' (דברים כ יט) כְּמוֹ לְהַעֲנִישׁ הוּא שֵׁשׁ שָׁנִים עֲרֵלָה, וְכֵן לְהַרְגִּילוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם:

א [ג] **תְּפִלַּת עַרְבִית.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב (בר"מ) [בְּרִבִּי יוֹסֵף] (סק"א) שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְהִיוֹת מַעֲשֶׂה בְּצִיצִית וּתְפִלִּין אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְיֵשׁ לְהִסְיר מֵעַל רֹאשׁוֹ בְּעֵת שְׁקִיעַת הַחַמָּה, עַיֵּן שָׁם בְּשֵׁם סֵפֶר הַכַּוָּנוֹת (שער הכוונות דרושי תפילת המנחה דרוש ב) שֶׁהָאֲרִ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה נִזְהָר בְּהַלָּכוֹת וְהָיָה חוֹשֵׁשׁ מְאֹד בְּדָבָר הַזֶּה. וְכֵן כָּתַב בֵּית דָּוִד (סי' ט) בְּשֵׁם הַמְקֻבָּל הַקָּדוֹשׁ מֹהַרַ"י גִּיקַטִלְיָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם (על הגליון): [ד] **וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם שִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב) דְּנוֹהֲגִין דַּגַּם בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין מַסִּירִין הַשַּׂלְמָה עַד אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשוּ"ת מִנְחַם עֶזְרִיָּה סִימָן ק"ז דְּמֵה טּוֹב לְקַיֵּם מִצְוַת צִיצִית בְּתִשְׁעָה בְּאָב בְּטַלִּית קָטָן בְּלִבַּד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כו', וּבְכֹהֵאי גַּוְנָא נִכּוֹן הַדָּבָר שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ טַלִּית גָּדוֹל בְּשַׁחֲרִית לְיוֹדֵעַ סוֹדוֹ כו', עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (דיני ציצית אות טו) בְּשֵׁם שו"ת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה אֹרַח חַיִּים (סי' לח), לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ טַלִּית שַׁחֲרִית בְּתִשְׁעָה בְּאָב, גַּם לְצֹרֶךְ לִהְיוֹת סַנְדָּקִי לְמִילָה לֹא יִלְבַּשׁ טַלִּית, וּמִכָּל מָקוֹם רְאִיתִי סַנְדָּקִי אֶחָד לָבַשׁ וּבֵרַךְ, וְלֹא מִחִיתִי בְּיָדוֹ, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הַיטֵב

גְּדוֹלִים אֵין מִתְעַטְּפִין בְּצִיצִית עַד שֶׁנּוֹשְׂאִין לָהֶם נָשִׁים וְסָמְכוּ לָהֶם אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' וְסָמִיךְ לֵיהּ 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', הוּא דָּבָר תָּמוּהַּ, דְּעַד שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה יִהְיֶה יוֹשֵׁב וּבוֹטֵל מִמִּצְוֹת צִיצִית, שִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"ב), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֵׁ"ס דְּקִדּוּשִׁין דַּף ח' (ע"א) וכ"ט (ע"ב), וּבְבֵית יוֹסֵף סִימָן ח' (ד"ה וכמכה), וְהַמֵּגֵן אַבְרָהָם סִימָן ח' סָעִיף קָטָן ג' כָּתַב, מִשְׁמַע מִמִּקְרָא (קידושין כט:) דִּבְחוּר לֹא הָיָה מְכֻסֶּה רֹאשׁוֹ בְּטַלִּית וְכו', עַיֵּן שָׁם. וְאֵינוֹ מֻכְרָח, דְּשָׁם לֹא אֲרִי מִשְּׁלִית שֶׁל מִצְוָה אֶלָּא מִפּוֹדֵר דִּרְבָנָן, עַיֵּן שָׁם:

א (ו) [ה]לְהָקֵל. הַיְינוּ דַּוְקָא לְעִנְיַן בְּרָכָה, אֲבָל צִיצִית צְרִיכִין לִהְיוֹת. עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב): (ב) **גַּם כֵּן לַיּוֹם.** פְּרוּשׁ, גַּם לַיּוֹם וַאֲפִלּוּ גַּם מְיֻחָד לַלַּיְלָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לַיּוֹם לְבַד. שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב): (ג) **תְּפִלַּת עַרְבִית.** (הגב"י סק"ב) וּבְתַעֲנִית צִבּוּר, כָּתַב הַבַּ"ח (סוף ס"א) דְּיֵשׁ מִי שֶׁנּוֹהֵג לְהָסִיר אֶת הַטַּלִּית כְּשֶׁמַּזִּיעַ לְבָרְכָהּ, וּ[בְּשִׁיּוּרֵי] כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג) כָּתַב עַד לְאַחַר עַרְבִית, עַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם). וְעַיֵּן סִימָן ל' סָעִיף קָטָן ג'. כָּתַב בְּכִכְתֵבִי מֹהֲרַ"א (תרומת הדשן ח"ב סי' קכא), מִי שֶׁשָּׁכַח אוֹ הֵזִיד וְלֹא נִתְעַטֵּף בְּצִיצִית כָּל הַיּוֹם, אַחַר שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַרְבִית יִתְעַטֵּף בְּלֹא בְּרָכָה: (ד) **וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** וְכָל הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּף. וּבְלֻחָם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' ציצית אות ג) כָּתַב דְּאַף הָאוֹמֵר קְדִישׁ יָתוֹם יִתְעַטֵּף מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר, וְאֵין מְבָרֵךְ עָלָיו: (ה) **בְּעוֹד יוֹם.** וְלֹא יִסְירוֹ בַּלַּיְלָה, לְפִי שֶׁדּוֹמִין לְמַלְאָכִים מְעֻטָּפִים לְבָנִים. בַּ"ח (ס"א), וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגב"י): **ב** (ו) **סְדִינִים.** (סק"א), וְעַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמֵּגֵן אַבְרָהָם (שם) דִּבְטַלִּית שֶׁל צֶמֶר יַעֲשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה לִפְטֹר מִצִּיצִית אֵלִּיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְאֵילָךְ חַיָּב בְּצִיצִית כְּגָדוֹל. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּדַרְשׁוֹת מַהֲרִי"ל בְּהִלְכוֹת נְשׁוּאִין שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁגַּם נְעָרִים גְּדוֹלִים אֵין מִתְעַטְּפִים בְּצִיצִית עַד שֶׁנּוֹשְׂאִין לָהֶם נָשִׁים וְסָמְכוּ לָהֶן אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כב יב) 'גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ' וְסָמִיךְ לֵיהּ כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', הוּא דָּבָר תָּמוּהַּ, דְּעַד שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה יִהְיֶה יוֹשֵׁב וּבוֹטֵל מִמִּצְוֹת צִיצִית:

א (א) [ב]לְהַרְמְבַּ"ם וְכו'. וּמִכָּל מָקוֹם מַתָּר (ו) לָצֵאת לִרְשׁוּת הָרַבִּים בְּלַיְלָה שֶׁבָּת בְּטַלִּית עִם הַצִּיצִית וְלֹא חֲיֹשׁ מֵשׁוּם, שֶׁהֵם נוֹי הַבָּגֶד וְתַכְשִׁיטָהּ: (ב) [ג]לְהָקֵל. הַיְינוּ דַּוְקָא לְעִנְיַן בְּרָכָה, (ג) אֲבָל אָסוּר לִלְבֹּשׁ כְּסוּת שֶׁל לַיְלָה בַּיּוֹם בְּלֹא צִיצִית, וְכֵן כְּסוּת שֶׁל יוֹם בַּלַּיְלָה, מִשּׁוּם סָפֵק. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּהַשַּׁ"ץ הַלּוֹבֵשׁ טַלִּית בַּלַּיְלָה אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק הַצִּיצִית, דִּבְכִי הַאי נוֹכֵל לִסְמֹךְ עַל חֶזְקָתָן שֶׁמִּכְּבָר: (ג) **גַּם כֵּן לַיּוֹם.** פְּרוּשׁ, גַּם לַיּוֹם, וַאֲפִלּוּ (ג) גַּם מְיֻחָד לַלַּיְלָה, וְכָל שֶׁכֵּן לַיּוֹם לְבַד: (ד) **תְּפִלַּת עַרְבִית.** וּבְתַעֲנִית צִבּוּר לֹא יַסִּיר אֶת הַטַּלִּית כְּשֶׁמַּזִּיעַ לְבָרְכוֹ, מֵאַחַר דְּעֵצוֹת אֵין לוֹבְשִׁין הַטַּלִּית אֶלָּא לְמִצְוַת צִיצִית, אִם יִהְיֶה עָלָיו (ד) יְרֵאָה כְּאִלּוּ סוֹבֵר דְּלֵילָה זְמַן צִיצִית הוּא. וּמִכָּל מָקוֹם הַשַּׁ"ץ לִפְנֵי הָעָמוּד, אִם (ה) אֵין הוֹלֵךְ בְּמַלְבּוּשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁאֵין כְּבוֹד הַצִּבּוּר בְּכָךְ, פְּשִׁיטָא דְּלֹא יָסִיר הַטַּלִּית מֵעָלָיו: (ה) **וּבְלֵיל יוֹם כִּפּוּרִים.** וְכָל (ו) הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה צָרִיךְ לְהִתְעַטֵּף. וּבְלֻחָם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' ציצית אות ג) כָּתַב דְּאַף הָאוֹמֵר קְדִישׁ יָתוֹם לִפְנֵי הַתֵּבָה יִתְעַטֵּף מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר, וְאֵין מְבָרֵךְ עָלָיו: (ז) יִתְעַטֵּף. לְהַדְמוֹת לַמַּלְאָכִים (ו) שֶׁמִּתְעַטְּפִים לְבָנִים. וּלְכָךְ לֹא יְסִירוּ בַּלַּיְלָה עַד אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁל מוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים: (ז) **בְּעוֹד יוֹם.** אֲבָל אִם אַחַר לְהִתְעַטֵּף עַד לַיְלָה, שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ, דְּשָׁמָּא הֶלְכָה כְּהַרְמְבַּ"ם. וּמִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמֵּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ד' [א]דְּאֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מַתָּר לְבָרֵךְ עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְטַעֲמוֹ דַּהֲלוֹא בְּצִיצִית לֹא כְּתִיב יוֹם רַק 'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ', מִשְׁמַע כָּל זְמַן שֶׁנּוֹהֵג לִרְאוֹת, וְכֵן פָּסַק בַּעַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין מי הם חייבין בציצית וכו' ס"ג). וּבְסָפֵק מַטֶּה אֶפְרַיִם (סי' תריט ס"ז) רָאִיתִי שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה. אַךְ אִם זֶה גּוֹפָא הוּא מִסְתַּפֵּק אִם כְּבָר הִגִּיעַ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, נִרְאֶה דִּבְרַנְדֵי יוֹכַל לְבָרֵךְ, דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת (קידושין לד. ד"ה ותפילין) וְהָרֹא"ש (הל' ציצית סי' א) דִּכְסוּת יוֹם חַיָּב בַּלַּיְלָה, וְהַגְּרַ"א בְּבֵאוּרָיו מְצַדֵּד גַּם כֵּן לִשְׁיטָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם: **ב** (ח) **בָּהֶם צִיצִית.** מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר תַּשְׁמִישָׁן בַּלַּיְלָה וּכְסוּת לַיְלָה מִקְרֵי, אַף לְפִי זֶה לֹא הָיָה פָּטוּר רַק לְהָרֹא"ש, אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם דִּכְסוּת לַיְלָה חַיָּב בַּיּוֹם, חַיָּב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים עוֹד טַעַם לִפְטֹר, מִשּׁוּם (ח) דְּלֹא חִיְּבָה הַתּוֹרָה רַק דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ אוֹ דֶּרֶךְ עִטּוּף, לֹא דֶּרֶךְ הַעֲלָאָה בְּעַלְמָא. וְיֵשׁ (ט) חוֹלְקִין וּסְבִירָא לְהוּ דַּאֲפִלּוּ אִם יַצִּיעַ תַּחְתָּיו בֶּגֶד שֶׁל אַרְבַּע כְּנָפוֹת חַיָּב בְּצִיצִית, וְכָל שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַעֲלָאָה. עַל כֵּן הִכְרִיעַ הַמֵּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) דְּיֵעָשֶׂה קֶרֶן אַחַת עֲגֻלָּה וְיֵצֵא אֵלֶּבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, אֲכָל מִשְׁמַע מִדִּבְרֵיו [ב]דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה רַק בְּסָדִין שֶׁל צֶמֶר אֲבָל לֹא בְּשֶׁל פִּשְׁתָּן אוֹ שְׁאָר מִינִים, וְעַיֵּן הַטַּעַם בְּפִרְי מְגַדִּים: **ג** (ט) **מַשְׁכִּיר וְכו'.** וְהוּא הַזְּמַן דְּמִשְּׁיָרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הָרָגִיל עִמּוֹ קְצָת בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וְיַכִּירֶנּוּ הַמְּזַכֵּר לְקַמָּן בְּסִימָן נ"ח (ס"א) לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע [בֵּית יוֹסֵף בְּסִימָן נ"ח (ד"ה מאימתי) בְּשֵׁם הָרֹא"ש (ברכות פ"א סי' י) דְּחַד שְׁעוּרָא הוּא, עַיֵּן שָׁם וּבְבֵאוּר הַגְּרַ"א בְּעִנְיָנוֹ]: (י) **וְכֵן נוֹהֲגִין.** (א"א סק"ד) כָּתַב, אִם הַשָּׁעָה דְּחוּקָה, הַמַּקֵּל לְהָנִיחַ מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵילָךְ אֵין גּוֹעֲרִין בּוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה בְּדִאֲבִי נִכּוֹן מְאֹד לְהַמְתִּין מִלְּבָרֵךְ עַד שֶׁיָּכִיר בֵּין תְּכֶלֶת לְלָבָן, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה). וּבְדִיעֲבַד נִרְאֶה דְּאֲפִלּוּ אִם בֵּרַךְ קֹדֶם עֲמוּד הַשַּׁחַר לֹא יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּהָרֹא"ש דִּכְסוּת יוֹם בַּלַּיְלָה חַיָּב: (יא) **יְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ.** רוֹצֶה לוֹמַר בְּצִיצִיּוֹתָיו:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) ט"ז (סק"א): (ב) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א): (ג) שִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ב): (ד) בַּ"ח (סוף ס"א): (ה) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ו) מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ז) בַּ"ח (ס"א): **ב** (ח) מָרְדְּכַי (סי' תתקמא): (ט) תּוֹסָפוֹת (מנחות מא. ד"ה תכלת):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכתב בשו"ע הרב (ס"ח): אם עדיין לא התפלל [ערבית] יכול לברך עליהן עד צאת הכוכבים. ובסידור כתב שאין לברך בערב אחר תחלת השקיעה. **ב]** וכן המשמעות בשו"ע הרב (ס"ה). אמנם בסידור לא חילק בין צמר לשאר מינים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah